

iki kitapla

yakın tarihimize kısa bir yolculuk

Osman ECEMiŞ
Jeoloji Mühendisi

Haber bülteninin bu sayısında sizlere 2 tane yakın tarih kitabı tanıtmak istiyorum. Yakın deyince sakın çok yakını anlamayın. Çünkü bu kitaplardan biri 19.yy'daki, ikincisi de 20yy'ın başlarındaki iki tarihsel süreci anlatmaktadır.

Neden bu tarih kitaplarını seçtim? Şu sıralarda Odamızda birçok genç meslektaşımız KPSS sınavına hazırlanmakta ve çok ciddi bir biçimde tarih konularında eksiklikleri olduğunu her ortamda dile getiriyorlar.

İşte basit gibi görünen bu güncel olgudan yola çıkarak iki kitabı tanıtmaya karar verdim. Bunlardan ilki Ebuuzziya Tevfik'in "**Yeni Osmanlılar**", ikincisi de Lütfi Simavi'nin "**Osmanlı Sarayı'nın Son Günleri**" adlı kitaplar.

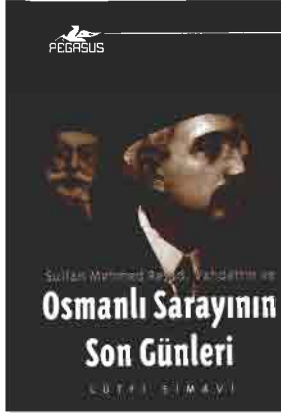
Pegasus yayınlarından çıkan "**Yeni Osmanlılar**" kitabı, gazeteci Ebuuzziya Tevfik'in 1865-1876 tarihleri arasındaki anılarından derlenmiş bir eser. Bu tarihler Abzülaziz'in saltanat günlerine denk düşmekte ve kitabın başlığı olan Yeni Osmanlılar yani daha çok Jön Türkler diye bildiğimiz gurubun ekseninde etrafında o dönemin olaylarından kesitler verilmektedir. 1865'te Namık Kemal ve 4 arkadaşı tarafından bir piknik esnasında kurulan ve daha sonra İttihat ve Terakki ile Kemalist harekete yol gösterecek olan Yeni Osmanlılık gerçekten dönemine göre idealist ve ilerici bir düşünce sistemidir.

Abdülmeccid Dönemi'nde özellikle Tanzimat ve Islahat Fermanları ile ivmesini arttıran batı yanlısı gelişmelerin önündeki engeller daha ziyade dönemin basın camiası merkezli bir anlatımla sunulmaktadır. Şinasi, Ali Suavi, Agah Efendi, Ziya Paşa, Ahmet Mithat Efendi, Ali Paşa, Fuat Paşa gibi o dönemin önemli siyasal ve kültürel şahsiyetleri kitapta bol bol yer almaktadır. Özünde saltanatı kaldırmak değil de rejimi reformize etmeye yönelik Yeni Osmanlı Hareketi'nin kendi iç çelişkileri, sürgüne ve parçalanmaya varan süreci kitapta ibretle okunmaktadır.

Genellikle basın üzerinden verilen mücadelenin anlatımı sayesinde, dönemin basın dünyasını çok yakından tanıma şansına sahip oluyoruz. Tercüman'ı Ahval, Tasvir-i Efkâr, Muhbir ve sürgün döneminde Avrupa'da çıkartılan Hürriyet gazeteleri kitapta en çok bahsedilen gazeteler oluyor.

Daha çok pehlivanlığı ve Fransız kraliçesi Eugenie ile olan gönül macerasıyla bilinen Sultan Abdülaziz Dönemi'nin aslında batılılaşmaya devam etmek isteyenlerle ona direnenler arasında üst düzeyde verilen mücadeleye sahne olan ve trajik bir şekilde sonlanan bir dönem olduğu ve bu süreçte batılı ülkelerin Osmanlı'nın iç ve dış işlerine nasıl müdahale ettikleri de kitapta birçok örnekle anlatılmaktadır.

Aslında, Mısır hidivi İsmail Paşa'nın kardeşi olan ve dönem dönem vekillik ve Meclis-i Hazain (sayıştay) başkanlığını yapan Mustafa Fazıl Paşa'nın Sultan Abdülaziz'e yazdığı bir mektubu okumak bile kitaba ilginizi çekmek için yeterli bir sebep olacaktır (sayfa 27-40).

Daha sonra Yeni Osmanlılar'ın hamisi ve finansörü olacak ve çağına göre ilerici sayılabilecek bu paşa, mektubunda öyle konulara değinmektedir ki geçmişin ve o dönemin yanlışlarını ve bu yanlışların ilerde ülkenin başına açacağı belaları sanki kahin gibi göstermektedir ve maalesef bu öngörülerin çoğu da gerçek olmuştur.

Kitabın ikinci bölümü ise o devrin 5 aydınının sürgünleriyle ilgilidir. Şehzade Murat Efendi'ye destek oluyorlar suçlamasıyla yapılan bu sürgünlerde yazarın bahtına Ahmet Mithat'la beraber Rodos Adası düşer. Kitabın bu ikinci kısmı tarihi olaylardan çok o sürgün yıllarıyla ilgilidir. Özellikle, Magossa'ya sürülen Namık Kemal'le yazışmaları ve Rodos Adası'nın her yönüyle tanıtımı bu bölüme ayrı ayrı güzellikler katmaktadır. Bu ikinci bölümde ilginç olan bir yaklaşım da Osmanlı merkezi idaresinin nasıl iyice zayıfladığı ve Rodos örneğinde olduğu gibi her şeyin yerel yöneticilerin keyfine kaldığı gerçeğidir.

Yakın tarihle ilgilenen veya ilgilenmek isteyen okurlara önereceğim ikinci kitapta yine Pegasus yayınlarından çıkan Lütfi Simavi'nin "**Osmanlı Sarayının Son Günleri**" kitabıdır. 5. Mehmet Reşad ve 6. Mehmet Vahdettin dönemlerinde belli sürelerde bu iki padişahın Başmabeyincisi Lütfi Simavi'nin anılarından derlenen kitap 1909-1922 tarihleri arasındaki birçok bilinmeyen ayrıntıya ışık tutmaktadır.

Günümüzde özel sekreter veya özel kalem müdürü görevine denk düşen Başmabeyincilik bir yerde padişahların sırdaşı bir kurum olmaktadır. Sanırım kitabın adı ve yazarın görevinin mahiyeti kitap hakkında fazla bir bilgi vermeyi gereksiz kılmaktadır. Kitabın en ilgi çekecek konuları arasında, saray yaşantısının bilinmeyen yönleri, 2. Meşrutiyet Dönemi, İttihat ve Terakki ile saray ilişkileri, Balkan ve Trablusgarp Savaşları ile 1. Dünya Savaşı'na bizi sokan sebeplerin perde arkası gibi birçok önemli tarihsel kesitler bulunmaktadır.

Bu iki kitapta da aslında ne var biliyor musunuz? Günümüz var; günümüzde yaşadığımız sorunların yakın tarihteki kökleri var. Aştığımızı sanarak kendimizi aldattığımız ama aslında sadece biçim değiştiren fakat özü hiç değişmeyen sorunlar var. Eğer sizlerin ilgisini biraz uyandırabilirim alın, okuyun bu 2 kitabı derim. Her ne kadar Yeni Osmanlılar biraz kalın (700 sayfa) bir kitap ise de yaklaşan yaz günlerinde bence güzel bir tatil kitabı olabilir.